

Butlletí

del

Centre Excursionista de Catalunya

NORUEGA Y SPITZBERG

RECORDS DE VIATGE □ 1909

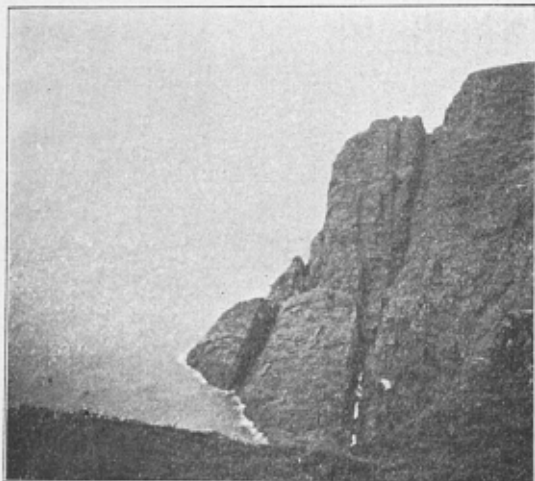
(Continuació)

L'aspecte desolat que té el paisatge de Hammerfest va accentuant-se més y més a mida que'ns anem aproximant al cap Nord. L'aridesa es extrema, y no's veu més verdor que algun clap de molsa arrapada a les roques. El vapor va costejant, y al ser davant de l'illa Hjelmsö fem una petita marrada pera guanyar son extrem nord, en les cingleres del qual s'apleguen un nombre incalculable d'aucells de mar, gavines principalment. Una canonada disparada a bord les fa aixecar en espessíssims eixams, que, literalment, arriben a tapar troços del cel y fan canviar, ab llur fugida, la tonalitat de les roques sobre les que estaven posades.

A les tres hores d'haver sortit de Hammerfest, comencem a descobrir els alts acantilats de l'illa de Magerö, que avancen mar endins formant emmurallats promontoris de roca esquistosa molt negra. El que més sobressurt es el nomenat cap Nord ($71^{\circ} 10' 40''$), y marca la punta més septentrional del continent europeu. El «Blücher» llança l'ancla a llevant mateix del cap, a l'entrada de la badia de Hornviken. Aquesta, per sa poca profunditat, es inaccessible als grans vapors, y no poques vegades inaccessible també a les barques, que corren gran risc d'estrellar-se contra les roques quan el vent y el mal temps vénen de cara. Nosaltres tenim la sort de trobar una mar tranquil·la y gens de boira, malgrat estar el cel bastant cobert.

A poca distancia del nostre bastiment hi ha anclats dos vapors més de turistes: el «Kong Harald», d'una companyia noruega, y l'«Amazonas», dels Estats Units. De tots se destaquen barques plenes de pasatgers que's disposen a fer l'ascensió del cap Nord. A les deu de la

nit posem peu a terra al fons de l'esmentada badia, emprenent seguidament una fadigosa pujada per un camí humit y relliscós, de pendent molt forta. Una maroma extesa a tot el llarg del trajecte, y sòlidament subjectada per anelles de ferro, facilita molt l'ascensió,

EL CAP NORD

que sense aquesta ajuda fóra bon xic difícil, y fins perillosa en alguns endrets. D'una sola estricada guanyem quasi tot el desnivell que hem de pujar, que es d'uns 300 metres y ens exigeix uns bons tres quarts de marxa. Seguim caminant després mitja hora més per un gran planell erm y pelat, recobert a troços de grans congestes, en el

que regna un vent tant impetuós y tant gelat que'ns roba en pocs segons tot el calor de reacció guanyat a la pujada y apenes ens deixa avançar. Molts passatgers renunciën a anar més endavant y emprenen de nou la baixada. A l'extrem més nord del planell s'aixeca un pabelló octogonal de fusta, que serveix de refugi, expenent-s'hi al mateix temps petits records, postals, y sobre tot begudes. Per la friolera de 12 corones, o siguen unes 20 pessetes, pot donar-se un el gust de destapar una ampolla de mal xampany, que ven el guardià de la barraca.

La solitud de les altures del cap Nord se veu bona estona pertorbada pels nombrosos passatgers del tres vapors, que s'han aplegat aquí a l'hora. Dins del pabelló, no s'hi pot donar un pas, regnant-hi una gran confusió. Els crits dels uns se barregen ab els cants dels que tracten de corejar els diferents himnes nacionals executats pels músics del nostre bastiment, que han pujat ab instruments y tot. Els yankis de l'«Amazonas» se manifesten els més sorollosos, fent voleiar petites banderetes del llur país, de que van proveïts, y cantant, ab veus descompassades, himnes de música y lletra inintel·ligibles.

No podent resistir més l'infernai xivarri que s'arma allà dintre, ni l'atmosfera pesada que s'hi ha anat formant, sortim a fòra desafiant el vent y el fret, y recorrem el planell, limitat en quási tota sa circumferència per parets verticals que van a parar a la mar, que'ns mirem desde aquí com de la barqueta d'un aerostàtic.

Tothom espera les dotze de la nit pera contemplar desde aquest alt mirador el sol sospès sobre 'l dilatat horitzó de la mar; més aquell s'entossudeix en quedar-se amagat darrera 'ls núvols, y perdem l'espectacle que pot dir-se constitueix l'objectiu de l'ascensió. Ens consolem

PABELLÓ DALT DEL CAP NORD

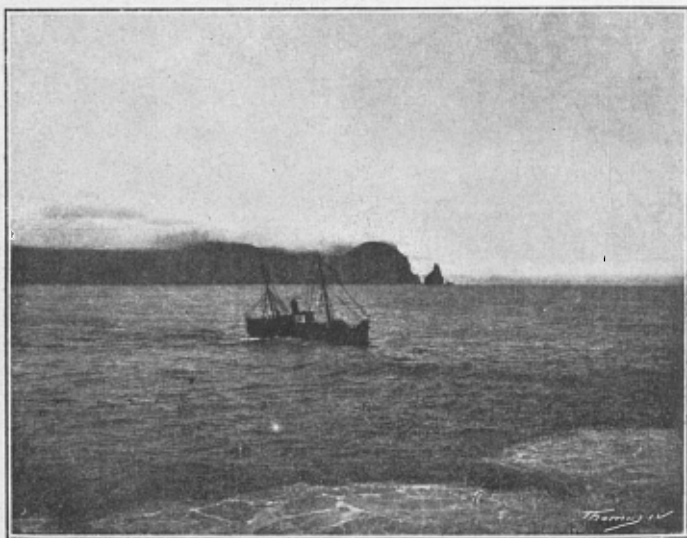
pensant que a l'emperador d'Alemanya li ha passat sis vegades lo mateix en els altres tants viatges que porta fets al cap Nord; y sembla ademés cosa freqüent que'ls viatgers que vénen an aquestes altes latituds pera veure 'l sol de mitja nit se'n tornin moltes vegades sense haver vist ni tant sols el de mig-dia.

Passada l'hora solemnial, emprenem la baixada, y al cap d'una hora ja tornem a ser a bord. Un xic cansats y desitjosos de calor, cerquem ab fruició l'abric del nostre confortable camarot, y no tardem en dormir-nos tranquilament, mentres la nostra nau va endinsant-se a tota màquina per les soletats de la Mar Polar.

Tot l'endemà, dia 17, el passem en alta mar. Lluny encara més de 24 hores del Spitzberg, ne rebem ja les primeres noves: l'instalació de telegrafia sense fils que portem a bord recull a mig dematí un marcognigrama expedit desde 'l vapor «Thalia», que's troba fondejat en aquelles illes. Ens diuen que disfruten d'un temps clar y que veuen moltes ballenes.

Vers les cinc de la tarda passem per davant de l'illa dels Ossos (74° 30'), nom ben injustificat, ja que no s'hi troba cap d'aquests ani-

mals. Perduda en les soledats de l'Oceà Glacial, sols es habitada per un nombre incalculable d'auells polars, y es potser la terra del món més terriblement atormentada pels vents y tempestats. Forma un gran planell d'uns 68 kilometres quadrats, inclinat de S. a N., recobert d'una gruixuda capa de glaç y voltat per tots costats de parets verticals, destacant-sen principalment dues montanyes d'uns 500 metres, anomena-

ILLA DELS ÒSSOS

des Vogelberg, o montanya dels aucells, y Mont-Misery. Es inaccessible per tots costats menys per una petita badia al S., que ha servit de desembarc als pocs expedicionaris, geòlegs y caçadors, que l'han visitada. Nosaltres la passem de llarg y no tardem a perdre-la de vista entre les bromes de l'horitzó del S.

A les deu del vespre se senten per tot el bastiment crits de « — *Wal-fisch!*... *Wal-fisch!* », paraula que en alemany vol dir balena. Tothom se precipita a la borda. Les parelles que estaven ballant paren la dansa, y del saló surten les senyores, envolicant-se precipitadament ab els abrics. En efecte, un gran exemplar d'aquells cetacis va nadant a poques brases del vapor, deixant veure a intervals sa negrosa gropa y llançant dos sortidors d'aigua. L'animal es objecte d'una gran ovació, compartida poc després per un immens *ice-berg*, el primer que trobem en el viatge. El vapor li passa molt aprop, podent-nos fer càrrec de l'ir-

regular y capritxosa estructura d'aquella mola de glaç, continuament modificada per l'acció de l'aigua, d'un color que varia del blanc purísim al verd d'esmaragda, en les esquerdes y recons poc il·luminats.

Mentrestant anem remuntant-nos cap al N. y seguim navegant tota una altra nit sens veure terra ni cap embarcació. A la matinada ens creuem ab l'«Oceana», altre vapor de la mateixa companyia del nostre, que va ja de retorn; y vers les deu del matí del dia 18 comencem a veure les costes del Spitzberg, terme y objectiu principal del nostre viatge.

El territori del Spitzberg, situat entre ls 76° y 81° de latitut N. y els 10° y 28° de longitud E. de Greenwich, té una superfície, aproximadament, com dues vegades la de Catalunya, y sa configuració general recorda en certa manera la del nostre principat. Lo que avui es arxipèleg fou probablement en altres eres geològiques una sola massa unida, sobre la que les plujes, les neus, les gele-res y la mar han anat exercint llur acció erosiva, dividint-la en un sens fi d'illes y d'illots, essent-ne les principals, per constituir elles soles la gran totalitat del territori, les nomenades País del Nord-est y País de l'Oest, separades per l'ample canal de Hinlop.

La primera es quasi totalment desconeguda, tenint sa costa E. constantment bloquejada pel banc polar y formant tot l'interior una massa de glaç, d'una alçada uniforme d'uns 600 metres. La terra de l'O., en cambi, es accessible durant els quatre mesos d'estiu, mercès al Gulf Stream, que manté la mar desglaçada en tota l'extensió de la costa occidental y en l'interior de les nombroses badies que penetren profundament terra endins. D'aquestes, són les més extenses les nomenades Bell-Sund y Eisfiord, molt poblades de balenes y foques, lo que les ha convertides en un centre activíssim de pesca, ont desde fa tres segles aflueixen tots els pescadors de les nacions septentrionals d'Europa.

CARTA DEL SPITZBERG

El Spitzberg fou descobert en 1596 per l'holandès Guillem Barentz, que comandava una expedició que tenia per objecte cercar pel N. una via directa pera anar a l'Àsia. Va penetrar en la regió polar a latituds fins aleshores desconegudes, topant-se impensadament ab aquesta nova terra, com Colom va toparse ab l'Amèrica quan cercava'l camí occidental de les Índies. No tardaren els anglesos a aprofitar-se de la descoberta, ab l'esperit utilitari propi de la raça, enviant-hi una expedició de caça y pesca dirigida per Hudson, que resultà molt remunerativa. Seguiren després els alemanys, entre ells Frederic Martens, qui donà en 1675 la primera descripció completa del país. Russos, suecs, danesos, francesos y viscaïns anaren successivament freqüentant les aigües de l'arxipèleg, donant-se sovint el cas que la blanca neu de les illes se tenyís de roig per les lluites sagnantes que esclataven entre 'ls pescadors y els expedicionaris de diferents terres, fins al punt de que'ls governs se vegeren obligats a fer escoltar les expedicions per vaixells de guerra.

Entre 'ls viatgers y exploradors, mereix ser esmentat el caçador de pells rus Staratschin, nomenat *el patriarca del Spitzberg* per haver-hi hivernat trenta nou vegades, quinze de les quals seguides, morint allí y essent-hi enterrat, l'any 1826, quan havia complert el 80.e de la seva vida.

Modernament ha sigut l'arxipèleg objecte d'exploracions de caràcter més científic per part del danès Nordensfjöld, del suec Nathorst, del francès Rabot, de l'alemany von Heuglin, del príncep Albert de Mònaco y del cèlebre alpinista anglès Conway, qui, després d'haver fet notables ascensions als Andes y d'haver pujat a més de 7,000 metres a l'Himalaya (batent, com se sol dir, el record de les ascensions terrestres), s'ha dedicat a recórrer l'interior d'aquestes illes, atravesant el primer la Terra de l'Oest desde la badia de l'Advent fins al Storfiord.

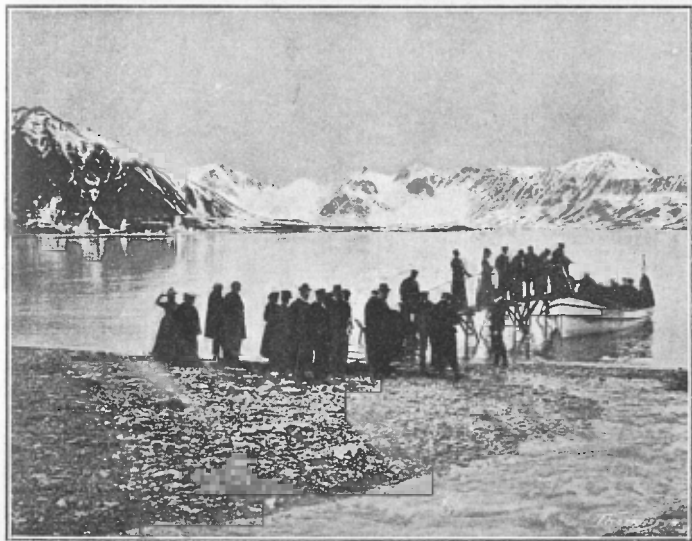
Del domini exclusiu dels grans viatgers y pescaires, ha passat el Spitzberg a ser, desde fa uns catorze anys, camp del turisme, organitzant-se cada estiu nombrosos viatges ab l'exclusiu objecte de fer assequible a tothom en general la visita d'aquestes illes.

L'itinerari que sol seguir-se es sempre 'l mateix, o ab poques variants. A l'arribar, recorre 'l vapor la costa SO. del Spitzberg occidental, manifestant-se ja 'l país, desde 'l primer moment, ab son veritable caràcter, y deixant veure una inacabable renglera d'agudíssimes muntanyes d'altitud oscilant entre 'ls 800 y 1,000 metres, cobertes de neu en gran part y separades per amples geleres que omplenen les valls entremitjanes. Formen aquests punxaguts toçals l'escut natural del

Spitzberg, donant origen a son nom geogràfic: *Spitz-Berg*, es a dir, *montanya punxaguda*.

A les dues o tres hores d'haver descobert terra, virem a la dreta, penetrant en l'ampla badia de la Campana, o Bell-Sund, que's bifurca a gran distancia de la boca, introduint-se 'ls dos braços uns 100 kilòmetres dins de l'illa.

Davant del petit golf nomenat de la Recherche, llancem l'àncora, desembarcant seguidament, y trepitjant, no sens certa emoció, la

DESEMBARC AL SPITZBERG

terra del Spitzberg. Ens sembla un somni contemplar ab propis ulls y marcar ab nostres petjades aquest llunyà país que havíem sols entrevist en descripcions fantàstiques o com concepcions meravelloses de l'infantesa. El lloc del desembarc no pot esser més desolat ni trist: una terra planera, plena d'aigua-molls y sense un bri de vegetació; dues barraques de fusta, mig desfetes y abandonades; y a pocs passos dues creus que marquen el lloc d'enterrament d'expedicionaris morts en aquestes soledats.

Avancem penosament per aquest terror poc sòlid, fins a arribar a un gran apilotament de fang y pedres remogudes, que s'aixeca quasi vertical davant nostre, ab tot l'aspecte d'una *moraine* glaciària. Un cop guanyats els 100 metres d'alçada que dèu tenir, descobrim a l'altra

banda una immensa gelera, una d'aquestes geleres que sols existeixen en les regions polars; de tant colossals dimensions, que les més grosses de Suïça, posades al seu costat, semblarien insignificants congestes. La neu es dura y hi fa de bon caminar; y aixís ens hi aventurem, sortejant ab facilitat les amples esquerdes y els grossos *seracs* de la seva accidentada superfície, arribant fins a la vora de la mar, ont va a fondre-s y a disgregar-se l'extrem termenal, quedant surantes y a la deriva les masses de glaç despresses.

La gelera que trepitgem es una de les varies que vénen a parar a les aigües de la Bell-Sund, y en general les costes del Spitzberg vénen caracteritzades per aquests immensos rius d'aigua solidificada, que estan en relació ab la massa de gel que recobreix l'interior del territori. Sovint s'escorren en amplades de 15 y 20 kilometres, y a l'arribar a la mar se trenquen bruscament, constituint parets de 40 o 50 metres d'alçada y de molts kilometres d'extensió.

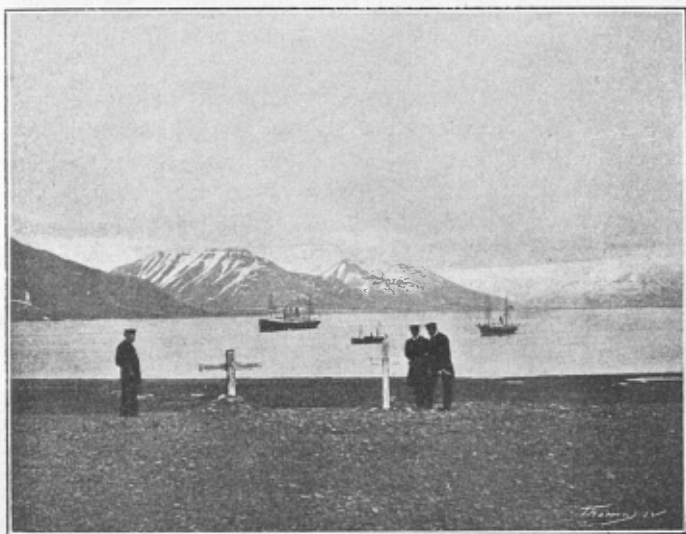
El panorama de conjunt es d'un caràcter absolutament àrtic, impossible de retrobar en lloc més, ni tant sols a les altes regions dels Pireneus o dels Alps. Es com una perfeta visió de lo que seria tota l'Europa durant l'època glaciària, que pera 'l Spitzberg encara perdura. Aquí com a Europa, abans de que arribés aquella extranya era, el clima era benigne y una vegetació tropical recobria 'l territori. L'estudi dels fòssils, abundantíssims en aquesta regió, ens demostra que tota la comarca lacustre compresa entre la Bell-Sund y l'Advent-Bai estava poblada per un espès bosc de xiprers acuàtics, y que'ls pins, alsines, faigs y castanyers coronaven les montanyes, ermes avui dia.

Al sortir de la gelera fem encara una llarga passejada, trobant un especial gust en recórrer a la ventura aquest singular país, y no tornem a bord fins al precís moment de marxar.

A les sis de la tarda abandonem la Bell-Sund, introduint-nos, una hora més tard, en l'amplíssim Eisfiord, el més gran del Spitzberg Occidental. A l'esquerra de l'entrada s'aixeca una montanya d'uns 800 metres, de capritxós contorn, coneguda ab el nom de *les Orelles de l'home mort*, a la que segueix una llarga serralada ab pics y turons d'accidentat perfil. La ribera oposada té un altre caràcter, dominant-hi grans maciços montanyosos aplanats, de formes geomètriques quasi regulars, ab estratificacions horitzontals fortament acusades, que'ls donen un aspecte molt original.

En totes aquestes formacions orogràfiques se descobreix la força de l'erosió de l'aigua, que en aquesta terra es d'una violència extraordinària; lo que lògicament s'explica si's té en compte que, després de nou mesos d'un hivern rigorosíssim, a l'iniciar-se a primers de Juny

el període de sol continuat, se verifica una ràpida fusió de les neus, que va en progressió sempre creixent, sens tenir el fre intermitent de les glaçades nocturnes, com en nostres latituds. Això fa que en poques setmanes baixin desde la montanya a la mar masses d'aigua veritablement formidables, que descalcen el terror ab força irresistible. Aixís s'explica també que, davant de petites torrenteres en apariencia in-

SPITZBERG: BADIA DE L'ADVENT

significants, s'hi vegin conus de dejecció y deltes detrítiques com sols se formen en els països meridionals davant dels grans rius.

Seguim avançant per aigües del Eisfiord, rodejats constantment per un eixam d'*ice-bergs* despresos de les geleres veïnes. Les gavines y els ànecs els converteixen en naus improvisades y en camps de maniobres, volant de l'un a l'altre y aixecant-se en grans vols a cada xiulet del vapor. Poc abans de mitja nit entrem a l'Advent-Bai, badia tributaria de l'Eisfiord, sensiblement rodona y d'uns 8 kilometres de diàmetre, voltada també de montanyes mig nevades y desertes.

Encara duren les maniobres de l'àncora que ja veiem destacar-se de la propera platja una barqueta en direcció al nostre bastiment. Un oficial d'a bord fa entrega als homes que la menen d'un voluminós paquet de correspondència y llibres, destinats als individus de la colònia minera nord-americana que hi ha establerta en aquesta badia pera

l'exploració de les riques mines de carbó de pedra aquí existents. Comprensible impaciència la d'aquesta gent que viuen tant lluny de la pròpia llar, de la que sols de tant en tant, y ab irregularitat, els n'arriben noves, y sempre ab gran retras!

Ab el vaporet remolcador recorrem, al matí de l'endemà, dia 19, la badia fins al fons, ont hi ha les instal·lacions de les mines y el moll d'embarc del mineral. Aquest sembla ser abundantíssim, y les venes quasi a flor de terra; y sols aixís se comprèn que pugui ser remuneradora l'exploració d'aquest carbó, donat lo cars que han de ser els jornals dels treballadors que's decideixin a venir a tant llunyanes terres, y la gran distància a que's troben les mines dels centres de consum.

La badia de l'Advent ve a ser la capital natural del Spitzberg. Es un punt centric dintre del territori. Forma un port natural abrigat de tots els vents, y, apart de les riqueses minerals, no es menys ric en caça y pesca. Aixís, no hi ha viatger que abordi aquestes platges que no prengui aquesta badia com a lloc de desembarc y centre d'operacions.

Pera afavorir la vinguda de turistes durant la bona estació, una societat noruega va construir-hi, l'any 1896, un hotelet; senzilla però ben disposta construcció de fusta, que participa de xalet suïç y de casa de pagès noruega, y en el que poden allotjar-se fins a una trentena de viatgers. Va funcionar alguns anys; més els ingressos no compensaven les despeses de sosteniment, y va haver-se de tancar.

El vapor fa aquí una parada de 26 hores pera dar lloc a que'ls passatgers que ho desitgin puguin emprendre una petita excursió de caça. Aprofiten alguns aquesta oportunitat, y surten de bon matí, armats y equipats degudament. Abunden en l'arxipèleg els óssos blancs, els rens y la guineu blava; ab l'aventatge de ser poc recelosos de l'home, al qui veuen rarament, y estar acostumat al soroll dels allaus y als cruixits de les geleres, podent-s'hi'l caçador acostar fàcilment fins a posar-se a tret. En cambi cal anar-los a cercar bastant endins del territori, ser molt bon coneixedor de les tasqueres y disposar d'alguns dies; circumstàncies sense les quals es temps perdut el posar-se a caçar, com ho proven els nostres caçadors, que tornen al vespre rendits de cansanci y ab una mà a cada lutxaca. També les foques y morses han abandonat desde ja fa molt temps les aigües de l'Advent-Bai, ont eren massa molestades, replegant-se a les costes y badies del N. y en els veinatges del banc polar.

Recurrent la badia ab els remolcadors del vapor, y desembarcant y passejant per diferents endrets, va transcórrer el dia. L'hotel abans esmentat s'aixeca en un ample planell d'uns 4 kilometres quadrats, extès entre la montanya y la mar, atravesat de llarg a llarg per un

abundós torrent. El terror està format per torberes y aigua-molls, creixent-li un magre herbei que sols puja uns pocs centimetres, no permetent més desenrotllament les condicions d'un clima en el que la primavera està representada pel Juny, l'estiu pel Juliol y la tardor per l'Agost, iniciant-se ja a l'últim d'aquest els frets hivernals ab tota llur cruesa. Els botànics reconeixen, no obstant, entre aquestes pobres

SPITZBERG: BADIA DE L'ADVENT

Restes de la cabana dels caçadors de rens

plantes, als representants de l'antiga flora, però tant raquítics y degenerats que an el professor austriac Wiesner va ser-li possible enviar a un amic seu tot un sàlzer complet, ab tronc, branques y arrels, ficat dintre un sobre de carta.

Aprop del torrent se veu una excavació rodona, mig recoberta de fustes, contenint restes d'un armari, posts de llit, una cuina econòmica y prenes de roba, pertanyents a quatre caçadors de rens que van fer-hi hivernada forçosa fa uns quants anys, impossibilitats de tornar al continent per la presència de glaços prematurs que van barrar la mar. No pogueren resistir les inclemencies del clima, y foren trobats morts l'estiu següent. Uns pilots de terra rematats per creus que s'aixequen a pocs passos indiquen el lloc ont reposen les despulles d'aquella pobre gent, y recorden tràgicament els perills dels frets polars.

Per contraposició, aquest mateix fret fa del Spitzberg una de les terres més sanes del món. Aire y terra són perfectament esterilitzats, y mai la més lleu malaltia infectiva s'ha desenrotllat entre 'ls visitants d'aquestes illes. L'explorador Conway testifica que ni les llargues mullenes, ni les nits passades al ras dormint sobre la neu, han produït entre 'l membres de les seves expedicions el més petit atac de reumatisme, ni tant sols un insignificant catarre; demostrant això una vegada més que, encara que l'organisme estigui en males condicions de defensa pera resistir l'infecció, aquesta no pot esclatar si falta l'element infectiu. Les fustes no's podreixen mai per anys que passin, y els cadavres deixats a l'aire lliure's conserven indefinidament. Aquesta ausència absoluta de germens ha fet pensar en la conveniència d'eregir aquí sanatoris antituberculosos, l'únic inconvenient dels quals fóra tal volta l'excessiu isolament dels malalts y la forçada y llarga comunicació dels establiments.

Es costum que cada embarcació que toca al Spitzberg hi deixi algun record de la seva estada; y, en un camp no lluny de l'hotel, s'hi aixequen una porció de petits monuments de ferro, de pedra o de fusta, que commemoren altres tants viatges y vénen a significar que la vinguda an aquestes llunyanes terres representa encara un petit acon-teixement que s'aparta de la banalitat dels viatges corrents. Fidels ab el costum, uns mariners del «Blücher» baixen a depositar un retaulle de fusta ab una vista del bastiment y la data de la vinguda.

A la una de la matinada tothom es ja a bord. La majoria han vingut ab algun objecte recullit a terra com a memoria de la visita: un fòssil, un animal, una planteta, una banya de ren, un òs de balena, etc. Una noia yanki, que ja durant el viatge s'ha fet notar per les seves ex-centricitats, compareix ab un gran rètol de fusta recullit a la platja, que es senzillament una prohibició de caça. Tothom riu, més ella se l'emporta, satisfeta, cap al camarot; y es probable que, enquadrat en marc daurat, adorni dins poc dies les parets de son luxós hotel de la QuintaAVINGUDA.

El sol, que en tot el dia no s'havia deixat veure, ens envia algunes ullades cap a mitja nit, com si volgués endreçar-nos una tebia salutació abans d'abandonar nosaltres aquesta terra. El paisatge perd per un moment sa característica tristor, y descobrim cap al N. submergits en una mar de llum, quatre o cinc termes de serralades de blancor enlluernadora; y, baix l'impressió d'aquest espectacle apoteòsic, aixequem l'àncora de la badia de l'Advent, punt extrem del nostre viatge.

Desde que deixàrem el cap Nord hem quedat en absoluta comunicació ab el món habitat; y pera nosaltres, habituats a una civi-

lisació que'ns proporciona continuament el medi de enterar-nos de lo que passa en tot el planeta, aquesta comunicació té quelcom de penosa, y a voltes sentim un desig vehementíssim de saber els successos que van desenrollant-se en el món durant aquestes llargues jornades, d'isolament. L'imaginació's trasllada lluny: l'instint y l'afecte'ns porten a pensar en Barcelona. 5,000 kilometres en línia recta'ns ne separen: quasi un sisè de la circumferència terrestre. Els més petits recons de la nostra ciutat se'ns presenten detallats y precisos com si'ls estessim mirant. A despit del temps y de la distància, revivim imaginativament la nostra vida quotidiana de ciutat, mentres seguim navegant en aquesta nit soleiada, ab l'esperit ausent, mirant sense veure y abstrerts per complet de la realitat. Poc a poc ens hi fa tornar el fret que per moments se deixa sentir més viu, a l'ensem que s'aixeca una boira humida y espessa que fa insuportable l'estada a coberta. A les tres de matinada donem l'últim esguard al trist paisatge y baixem al camarot.

Durant els dos dies següents naveguem ràpidament cap al S., seguint ab precisió quasi matemàtica un meridià terrestre. Són dos dies d'agradable repòs, que'ns permeten fixar les impressions rebudes y classificar els records, que inevitablement se barregen y confonen en un viatge precipitat.

Un pintor alemany, anomenat Macco, company de viatge, aprofita la presencia forçosa de tots els passatgers a bord pera organitzar, en el menjador, una exposició de croquis y notes de color que ha anat fent en els diferents punts de la travessia. N'hi ha de molt ben encertats, y reb de la part d'alguns passatgers encàrrecs de reproduccions; conseguint aixís, l'aprofitat pintor, treure del viatge un doble partit.

A la tarda del següent dia, 21 de Juliol, tornem a veure terra no-ruega; y passem navegant lo restant del dia y tota la nit per l'arxipèleg de les Vesteraalen. Cap a la matinada parem davant de Digermulen, petit llogaret situat a la punta S. de l'illa Hindö, compost de cabanyes de pescadors y un petit hostal.

No es el poble lo interessant, sinó'l seu privilegiat emplaçament en un reclòs de mar extraordinàriament hermós, al peu mateix dels alterosos cims dels Troldtinder, que's llancen fins a 1,200 metres. Davant per davant s'aixeca'l Digermulenkollen, montanya d'uns 350 metres, l'ascensió de la qual empenem a poc de desembarcar, aprofitant la claredat de l'atmosfera, que no sol ser cosa de durada en aquestes terres, y deixant pera la tarda l'excursió marítima pel Rafstund, marcada en el programa de la jornada.

No es cosa agradosa ni fàcil la pujada al coll de Digermulen. El camí es dolent, gens planer, y relliscós, quasi tant dolent com el del

cap Nord; sent molt de plànyer que'ls municipis no's preocupin d'arreglar y fer més transitable aquests mals viarany, sols sigui en obsequi dels nombrosos turistes que cada estiu els recorren. En cinc quarts fem la pujada, y ja tot fent camí anem descobrint bonics cops de vista.

DESDE 'L COLI. DE DIGERMULEN

Desde dalt se veu tot un món de cims alpins; *fiords* que s'entrecreuen en intrincada topografia: el Rafstsund en primer terme, quasi verticalment sota'ls nostres peus; les grandioses serrallades de les illes Vesterdaalen; y a l'altra banda de la mar les del llunyà continent. El cel es avui d'una puresa absoluta, sense un núvol, d'un blau intens: un veritable

cel meridional, com rares vegades s'ofereix en aquestes latituds.

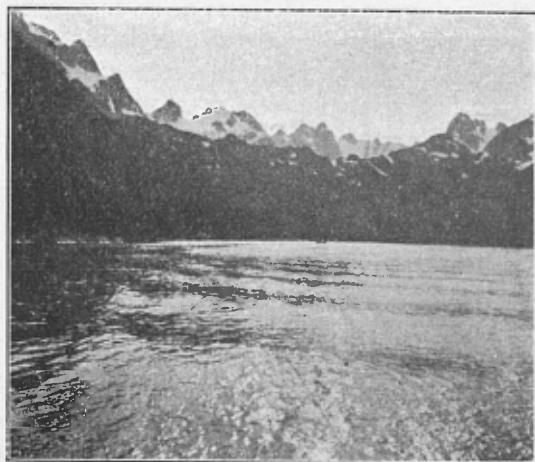
Pera completar la bellesa del panorama, no més hi manca un xic de vegetació. Degut a la cruesa del clima, sols prosperen aquí prats y petits conreus, més no arbres, dels que no's veu ni un sol representant. Els habitants utilitzen com a combustible les torberes, tant abundantes que pot dir-se formen la totalitat del terrer pla. Pera explotar-les tallen la torba en forma de rajoles, que posen després a assecar formant petits castells, com els que fan els nostres rajolers ab els maons abars de coure-ls. En tots els poblets de les Lofoden se veuen grans proveïments d'aquest primitiu combustible, del qual treuen més fum que escalfor.

El Rafstsund, que visitem a la tarda, es l'estret més interessant de les Lofoden, obert entre les illes Vaagö y Hindö, d'una vintena de kilometres de llargada. Sent el nostre bastiment de massa calat pera navegar-hi, prenem lloc en un vaporet local, ab el que recorrem part de l'estret, d'un curs sinuós y irregular, reclòs entre espadades cingleres.

Entrem després en el petit Troldfiord, tributari del Rafstsund.

Escassament tindrà uns dos kilometres de llarg, y en alguns endrets no arriba a 80 metres la seva amplada; però es tant meravellosament hermós que ja no esperem veure'n cap més que'l superi. L'entrada la formen dues altíssimes parets a pic, deixant com una gegantina esclatxa oberta en el ma-

ciç rocós de la montanya, aixamplant-se després gradualment, y acabant en un majestuós circ, en el que van a parar en mil cascades les aigües de fusió de les geleres dels Troldtinder, pics enasprats que s'extenen en soberc amfiteatre, enlairant-se fins a 1,300 metres l'esqueixalat perfil de llur carena. Sembla que d'un moment a l'altre tot

ILLES LOFODEN: EL TROLDFIORD

aquest caos de congestes, roques y tarteres ha de rodolar costes avall y venir a trencar la llisa superfície de l'aigua, que ab la fidelitat d'un mirall reflecteix l'extraordinari paisatge. Ab recança deixem aquest incomparable *fiord*, y transbordem poc després al «Blücher», reprenent el viatge cap al S.

Fins ben entrada la matinada de l'endemà, dia 23, anem seguint paralelament la cadena de les Lofoden, que ja recorreguerem en el viatge d'anada per llur costat oceànic; descobrint-ne ara les vessants orientals. Novament veiem els cantelluts contorns de les illes, que, desfacant-se a contrallum y restant-ne en misteriosa penombra la banda que mira a nosaltres, dibuixen sobre 'l lluminosíssim cel del Nord fantàstiques siluetes de catedrals gòtiques y castells mig enrunats.

Entre les Lofoden y la costa noruega s'extén l'ample Vestfiord, que es, durant els primers mesos de l'any, lloc molt concorregut de pesca. El bacallà hi acut en quantitats prodigioses, passant de 20 milions els que cada any s'extreuen de l'aigua, pera, un cop dessecats y salats, ser expedit al mercat universal, ab la particularitat de ser Espanya'l principal país consumidor. Més de 30,000 homes se dediquen an aquesta

industria, de la que la principal contra es el vent de terra que s'aixeca devegades, desenrotllant-se en pocs moments un terrible temporal. Impossibilitats els pobres pescadors de retornar, per tenir el vent contrari, procuren atravesar tota l'amplada del *fiord* y buscar refugi en algun recés de les Lofoden; més no sempre ho conseguixen, sucumbint moltes vegades a la violència de les ones, que'ls tomben les fràgils embarcacions. Ja en previsió d'aquest accident, moltes barques van proveïdes d'anelles als costats de la carena; y, quan no, els naufragats hi enfonsen llurs ganivets pera trobar-hi un punt de sustentació. Ab tot, molt sovint la ressaca llança a la platja les barques buides, y pel nombre de ganivets clavats se dedueix el de les víctimes desaparegudes. En aquests dies de mal temps es quant se constitueix en l'extrem meridional de l'illa Moskenesø'l sinistre *mælstrom*, semblant-nos impossible, al solcar nosaltres les aigües tranquiles d'aquesta mar, que pugui arremolinar-se en ocasions ab irresistible furia y ser l'escenari de tants naufragis.

Avui hem tornat a veure pondre-s el sol després de deu dies de tenir-lo constantment sobre l'horitzó. Ab gust veiem restablir-se pera nosaltres la successió natural de dies y nits, saludant aquesta primera, encara que curta y atenuada per la forta llum crepuscular, com una amiga que ja anyoravem.

Recorrem, durant l'endemà, dia 23, el llarg trajecte que separa les Lofoden d'Aalesund. Arribats a l'altura d'aquesta població, ens entafurem altra vegada en el món dels *fiords*, seguint el Stor fins a Merok en el fons de la seva última ramificació. El curs del Storfiord es tant tortuós y laberíntic, que, distant les dues esmentades poblacions tant sols 56 milles en linia recta, cal navegar-ne 230 pera anar de l'una a l'altra. Caracteritzen també aquest *fiord* els nombrosos salts d'aigua que's desprenen arreu: tant, que, a l'arribar al Geirangerfiord, que aixís se nomena sa darrera branca, formen aquells quasi una ratlla seguida, baixant l'aigua a voltes finament pulveritzada, altres dibuixant capritxosos ressalts, o en grans dolls verticals que, sortint molts d'ells d'altres cingleres de taluç invertit, van a parar a gran distancia de la basa de las parets del *fiord*; y, si s'escau haver-hi boira, que no deixi veure d'ont se precipiten, sembla que caiguin directament dels núvols.

Després d'una última recolzada's troba'l poblet de Merok, que es centre d'un sens-nombre d'excursions interessantíssimes. Ja desde'l bastiment se descobreix el grandió circ de Geiranger, que té tota la magnificencia dels alpins, sens mancar-hi la blanca corona de les neus en la part alta.

Un cop orientats respecte a la millor manera d'esmerçar el temps,

y comptant ab les 24 hores d'escala que aquí fa la nau, favorits ademés per un dia radiant de sol y d'agradosa temperatura, saltem a terra disposats a arribar-nos fins al lloc Dyup; excursió bon xic llarga, però la que més permet ferse càrrec de les bel·leses d'aquesta encontrada. Comptaven poder-la fer en carruatge, estalviant aixís temps y cansanci; més, ab desagradable sorpresa, trobem compromesos els pocs vehicles aquí existents, sens possibilitat de procurar-nos en d'altres.

Cal fer notar, de passada, que a bord ha vingut funcionant, durant el viatge, una sucursal de la casa Bayer, agència noruega de viatges, que, al dir

MEROK Y FIORD GEIRANGER

d'ella, dóna facilitats als passatgers pera fer excursions per terra combinades ab les escales del vapor, pagant a l'efecte una cotització de 60 marcs. Un cop sobre 'l terror, y enterats de les tarifes, veiem que, empreses les excursions per compte propi, ens haurien costat molt menys y sens que havessim hagut de vèncer dificultats de cap classe, ja que en tots els punts de sortida hi havia cotxes sobrants, que fins se llogaven a sota preu. En cambi, en la visita al campament dels lapons y aquí a Merok, ont, per escassejar els medis de transport, els bons oficis de l'agència's farien apreciar, aquesta's desentén de tot, y deixa que cadaú s'arregli com pugui. Una vegada més ens convencem que aquestes agències de viatge basen el llur negoci, moltes vegades, en l'inexperiència dels viatgers al trobar-se en terra extranya.

Emprenem la marxa a peu seguint la carretera de Grotlid, que no hem de deixar en tot el camí. Es aquesta una de les quatres o cinc que uneixen el litoral de Noruega ab el país interior, atravesant l'anomenat *Field*, o gran planell nevad central, que s'extén al llarg de quasi tota la península, a una altitud mitjana de 1,000 metres, y marca la partió d'aigües entre 'l mar del Nord y el Baltic.

El lloc aont ens encaminem dista de Merok 17 kilometres, venint ja a caure a l'altra banda de la collada. Pera guanyar els 1,030 metres d'aquesta, descriu la carretera immensos revolts circumscrits en un espai relativament petit, ja que, desde 'l coll a la mar, escassament hi ha 5 kilometres en linia recta; y aquesta circumstancia dóna al camí un aspecte de grandiositat sols igualada per les grans carreteres transalpines del Simplon o de la Furka.

Bon xic després d'haver deixat les últimes cases del poble, trobem l'iglesia, deturant-nos-hi un moment pera donar un cop d'ull al panorama, que de veres s'ho val. Ens trobem en un estret congost entre altíssimes montanyes, les vessants de les quals ofereixen el més violent contrast entre les glaçades regions de les altures y l'abundosa vegetació dels voltants del *fiord*. Aquest, per raó de la ràpida colzada que fa abans d'acabar, més que un braç de mar sembla un petit llac dels nostres Pireneus; fent un extranyíssim efecte veure nedar en ses aigües la gran massa del nostre bastiment. En aquesta reclosa vall, l'aire hi circula ab dificultat, y passa per esser el punt més calorós de Noruega; no sent cosa excepcional que algun dia de l'estiu el termometre s'hi enfili fins als 38º a l'ombra.

Una hora més tard arribem a l'hotel d'Udsigten (o «de bona vista», com diriem en català), desde ont se domina un panorama consemblant al de desde l'iglesia, però més extens, com vist desde major alçada.

Infinitat de ponts y altres obres de fàbrica, torrenteres y salts d'aigua, donen varietat al camí, que no perd mai el seu interès. Ademés de les fites kilomètriques, se troben indicades a cada 100 metres de desnivell les cotes d'altitud *Over Havet* (o sobre'l nivell de la mar), esculpides, moltes vegades, en les mateixes roques llindants ab el camí.

LLUÍS LLAGOSTERA

(Acabará.)

CRÒNICA DEL CENTRE

AGOST DE 1910

EXCURSIÓ

AL PALLARS Y ANDORRA. — ASCENSIONS A LA PICA D'ESTATS O DE SOTLLO Y AL PEIRAFORCA. — Organitzada per la Secció de Sports de Montanya, va realitzar-se aquesta projectada y important excursió, efectuant-se en els dies previament anunciats. Prengueren part en aquesta sortida montanyenca 'ls nostres consocis Srs. Miret, Barnola, Ribera, Gosch, Rocafort y germans Pey.

A l'efecte, sortiren de nostra ciutat el diumenge dia 14 ab el tren de les 7.15 del matí, que'ls portà fins a Tàrraga, seguint allavors en automòbil vers Agramunt, Artesa, Tremp, Salics y la Pobla de Segur, ont arribaren a les set del vespre, donant allí per acabada la primera jornada.

L'endemà al matí seguiren en dos carruatges, per la carretera que voreja'l Noguera Pallaresa, vers Collegats, Gerri de la Sal y Sort, visitant lo més notable d'aquestes poblacions y admirant les belleses naturals d'aquell hermosíssim riberal. Després de fet a peu aquell troç de camí que per desidia y desprestigi de l'administració espanyola separa'l límit de la dolenta carretera de la dita població, y després d'haver dinat en la mateixa y preparat tot lo referent a l'excursió, continuaren els nostres companys a peu vers Labastida, Rialp y Llavorsi, ont arribaren a entrada de fosc, atravesant per una palanca'l Pallaresa, pera seguir la vora del Noguera de Cardós fins a la vila de Tirvia, ont arribaren a quarts de nou del vespre de dit dia.

Al següent, o sia'l 16, seguiren els nostres amics la deliciosa vall Ferrera, passant pels pobles de Arahos, Aynet, Olius y Areo, ont foren a mig matí. Allí donaren terme an els preparatius pera continuar l'excursió, acabant de proveir-se pera'ls dies que havien d'acampar a montanya y llogant un home pràctic del país que pogués servir-los de guia durant les següents jornades. En havent dinat reemprangueren la marxa'ls nostres companys junt ab els guies, cavalleries y traguiners, formant en conjunt una vistosa colla que seguí vers les Bordes y font de la Rebuira, emprenent la dreta pujada del collet de Sotllo, ont, sent ja hora avançada, se prepararen pera acampar y passar-hi la nit. Allí, en mig de la soledat, a plena natura, rodejats de corprenedor paisatge, aixecaren els nostres amics les llurs tendes de campanya, y passaren aquella nit plasenta de la millor manera que'ls fou possible.

El dia 17, ja ben entrat el matí y després d'haver ben esmorsat, sortiren del campament vers la clotada del riu fins a la Socalma de Sotllo, ont trobaren els pastors que cuiden de les extenses ramades que pasturen per aquells encontorns. Desde allí pujaren als pletius de Sotllo, disfrutant-se ja d'un bell cop de vista vers la Pica y maciç dels Estats; y, passant per la vora d'estanys y cascades, seguiren per entre després rocam, preparant-se la majoria dels nostres companys a fer l'ascensió al cim d'aquell gegantesc penyalar, un dels més enlairats de tot el nostre Pireneu. Passat un segon estany, y al peu de grossa congesta que baixa de dalt del col, repararen un xicles forces llurs, despatxant alguna de les provisions que portaven, y emprangueren de nou el camí, embestint aquella extensa y dreta congesta, que en cosa de tres quarts els portà a dalt del susdit collet. Aquí comença la veritable escalada; y, sens camí ni corriol de cap mena y ab l'ajuda de les mans, y comptant previamment ab una gran serenitat de cap, se va guanyant pas per entre grenys y entarterat terror, fins a arribar a un nou collet, que està ja situat a la ratlla dels 3,000 metres d'altitut. Després de varies temptatives y nous esforços, y atravesant noves y glaçades congestes, al punt d'un quart de tres de la tarda assolien els nostres companys la pica principal de Sotllo o dels Estats, a una altitut de 3,141 metres sobre'l nivell de la mar. En aquell cim alterós, després de llambregar a l'entorn y gaudir d'aquell hermós espectacle, deixaren els nostres

amics els llurs noms dins l'ampolla que a propòsit se guarda entre aquelles roques. Allavors vegeien que eren ells els tercers que hi pujaven durant aquest any, si bé les colles anteriors ho havien fet per la vessant francesa, molt més accessible que la vessant catalana. Empesos per les boires y les presses del guia, que'ls havia acompanyat fins a dalt del cim mateix, desferen el camí per entre aquell paorós estimball, arribant al peu de l'esmentada congesta, ont reculliren bastons y motxilles; y, lliscant per la mateixa, se trobaren novament a la vora dels estanys, arribant de nou al campament. Eren tres quarts de sis. A la claror de la lluna y de la gran foguera encesa a l'enfront del campament, varen sopar; y, després de fer y discutir amistosament els plans pera l'endemà, varen ajaçar-se dins de les tendes, donant repòs a llurs cossos, que prou ho necessitaven.

A la matinada del dia 18, després de plegar-les tendes y recullir tot el bagatge, esmorsaren y desferen el camí cap al collet de Sotillo y bordes de la Rebuira, arribant novament a Areo y Alins, ont se pararen pera dinar. Desde aquest darrer punt, agafaren per forta pujada'l camí de Tor, guanyant un collet y el petit poble de Nuris. Seguint aquella costa per accidentat camí, arribaren al riu de Gerri, que s'ha d'atravesar varies voltes; y, seguint per sa dreta, vorejant els magnífics boscos de Salics y Matabous, y passant per la Pardina-plena, baixaren altre cop a la ribera, arribant a dos quarts de nou del vespre a Tor, ont tingué fi aquesta pesada jornada.

El dia 19, després de visitar el poble y el seu castell, emprengueren els nostres excursionistes el camí del pont de Sauria, que passa pel coll de Llomanceres y per entre hermoses boscuries. En aquell punt se despediren del amic Gosch, que pel poble d'Os va dirigir-se a la Seu d'Urgell; y, seguint per la vessant andorrana, baixaren fins a les bordes de la Massana, pujaren al collet de la Botella, y, per camí planer en sa primera part y de forta baixada després, arribaren a la Massana, ont varen dinar, seguint després per la vora del riberal fins a les Escaldes, ont varen finir la diada.

L'endemà, dia 20, part de la comitiva's quedà a descansar pera seguir, el dia següent, cap a la Seu d'Urgell, mentres els altres companys surten a punta de dia cap a Soldeu, ont arribaren a quarts de deu passant per Encamp, ermita romànica de Sant Romà, santuari de Meritxell, Canillo y ermita de Sant Joan Novell. De Soldeu, y després d'haver dinat, sortiren els amics Manel Miret y Guillem de Barnola vers el port de Soldeu y carretera de l'Hospitalet, pera seguir després en carruatge, que'ls enviaren, vers el coll de Puimorens, Porté, vall del Querol, Bourgmada y Puigcerdà, ont arribaven a dos quarts d'onze de la nit, pera continuar a l'endemà vers la vila de Ribes, a fi d'assistir a la sessió inaugural de la Secció de Sports creada en dita població, de la que parlem en altre lloc del present número; donant allí per termenada la felix excursió que acabaven de portar a cap.

Mentres tant l'amic Enric Ribera sortia de Soldeu, visitant el pintoresc cercle dels Pessons y el naixement del riu Valira d'Orient, pera retornar, el mateix dia 20, a dormir a la vila de Soldeu.

Al següent dia sortí a primeres hores de la matinada fins al peu del port de Soldeu, y, deixant el riu a la dreta, pujà a la Portella de Joan Antoni, que en-

cara ab la Portella Blanca d'Andorra, vall de Maranges, y Puig Pedrós. Desde dita Portella, en mitja hora arribà a la Portella Blanca, divisoria d'Andorra, França y Espanya. Eren dos quarts d'onze del matí. D'aquí va seguir per la vall de Campcardós, davallant vers una cabana que's troba al peu mateix del Peiraforca, propietat den Domingo Rouse (a Vaqué), de Portà, ont se va parar a dinar, reprenent la marxa junt ab dit subjecte, ben amable y coneixedor d'aquelles tasqueres. L'ascensió al Peiraforca (2,305 metres d'altitut) es bon xic penosa y difícil a causa de ses dretes y rocoses canals, que són els unics camins pera fer dita escalada. A les dues hores d'haver deixat la cabana arribaren els nostres animosos amics al punt culminant de l'esmentat cimal, ovirant a l'entorn totes aquelles hermoses valls y els enlairats pics y serralades que les envolten. Perseguits per la pluja y per una bona tronada que repercutia per l'espai, a dos quarts de cinc de la tarda tornaven a ser a la dita cabana, desfent aquell camí que vertiginosament davalla per entre descarnat terror. El mateix dia, passant per Portà y vall del Querol, va dirigir-se 'l nostre company a Puigcerdà, termenant aixís aquella aprofitada cam panya que acabaven de realitzar els nostres amics ab tot èxit y sens cap contratemps.

ALTRES EXCURSIONS

Durant el mateix mes d'Agost han sigut varies les excursions realitzades per diferents endrets de Catalunya, essent també ben nombrosos els socis que s'han dirigit vers diferents països y encontrades de l'extranger. Entre les primeres, moltes han sigut les que han tingut per objecte visitar el xalet-refugi d'Ull de Ter, valent-se del mateix pera realitzar diferents y variades excursions per aquelles pirenenques encontrades; recordant entre altres la portada a cap pel nostre president, D. César August Torras, vers l'alta serralada compresa entre'l Puigmal y els Pics de l'Infern, que va efectuar en companyia d'altres benvolguts consociis; y la efectuada pels nostres companys Srs. Bordas, Llatas, Kirchner y Roig (Joan y Gabriel) desde Camprodon a Ribes, passant per Ull de Ter y Nuria y seguint aixís aquelles pregones valls y alterosos cimals.

També hem de fer constar aquí la curosa exploració de les coves de Rialp (Ribes), feta pels nostres socis y companys Mr. Faura y Srs. Sala y Santamaria, y de la qual parlarem en altre número ab la deguda atenció.

OMISSIÓ

En el número darrer ens passà per alt donar compte de que'l segon diumenge de Juliol la Secció de Fotografia del nostre CENTRE va fer una visita oficial al Museu del Parc, que va veure-s força concorreguda, obtenint-s'hi gran nombre de bons clixés, deguts a les facilitats donades per la Junta de Museus y pels seus dependents, an els que varen quedar força agraïts tots els nostres companys.

NOVES

L'ESPECTRE DEL BROCKEN AL TAGA.—Fa poc temps vam publicar en aquestes planes la traducció d'un treball de Mr. Mengel donant compte d'aparicions espectrals al Canigó. Poc podem suposar que en un dels números següents poguessim donar compte d'una observació semblant en un dels nostres cimals pirenenics. En efecte, a la posta de sol del dia 15 d'aquest passat mes d'Agost, trobant-se'ls nostres bons amics Mn. Marian Faura y D. Albert Santamaría al cim del Taga, a 2,027 metres d'altitud, dominant la petita vall d'Ogassa y les riberes del Fresser y del Sagadell, pogueren observar aquest fenomen atmosfèric conegut per *espectre de Brocken*, de l'observació del qual passem a donar uns quants datos, sens perjudici de parlar-ne més extensament un altre dia. Era un quart de set de la tarda, quan el sol anava a sa posta, que'ls nostres socis se trobaren, al bell cim del Taga, rodejats de cop y volta per atapaïda boirada que'ls amagava l'horitzó. De prompte se vegeren sorpresos per la fantasiosa aparició del cercle espectral a que fem referencia. Aquest se'ls aparegué ab tota claritat y a sols cosa de 5 metres de distancia. Estava constituït per una auriola de forma circular lleugerament ovalada, predominant-hi 'ls colors roig, ataronjat y verd, tenint un diàmetre aproximat d'uns 10 metres. Durant uns minuts d'aquesta aparició, aquest cercle de Sant Martí aparegué rodejat d'altre de més dimensions, de semblant configuració però de tons de color molt més dèbils. Aquests cercles apareixien troncats per laombra que hi projectava el cim mateix del Taga, coronada per les siluetes dels nostres amics, augmentades de dimensions, encara que no presentant formes aegantades. L'angle entre l'observador y el pla de l'espectre era d'uns 90° aproximadament. L'aparició tingué, ab més o menys intensitat, uns 8 minuts llargs de durada.

UNA IDEA PATRIÒTICA.—Ab aquest títol acaba de publicar un notable treball la «Asociación Nacional del Fomento del Turismo», que s'ha constituït oficialment a la nostra ciutat ab un comitè presidit pel senyor Marqués de Marianao y del qual es administrador el nostre bon amic D. Marcellí M. de Cambra. En ell se posa de manifest l'importancia del turisme en molts països estrangers y lo apropiat de la nostra terra pera'l foment del mateix, fi an el qual va encaminada l'acció de la novella entitat. Pera conseguir dita finalitat se proposa procurar per tots els medis possibles l'arranjament de les nostres carreteres y l'obtenció de totes les facilitats que puguin donar-se an els nostres visitants.

An aquesta idea patriòtica d'atracció, de foment del turisme, no cal dir que'ns hi associem, oferint la nostra modesta cooperació. No dubtem que una acció intensa en aquest sentit, realitzada per dita associació ab la cooperació del «Real Automóvil Club de Cataluña», de la «Societat d'Atracció de Forasters» y del nostre CENTRE, y ab l'auxili de les nostres corporacions populars y dels representants del país a les Corts espanyoles, podria ser de resultats satisfactoris y de segur èxit.

NOVA AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA.—No fa molt temps que en aquestes matèxes planes donavem compte de l'entusiasme que hi havia a la vila de Ribes en pro de l'excursionisme, y de la simpatia ab que allí era mirat el nostre CENTRE, que segurament se traduïrien per la creació d'una nova agrupació excursionista. Avui això es ja un fet, que'ns complavem en comunicar als nostres llegidors. En efecte, formant part del casino «Il·lustració Ribense», ha quedat ja constituïda en aquella xamosa població una Secció de Sport encaminada al conreu y propagament de l'excursionisme y dels sports de neu, havent enviat una atenta comunicació oferint els seus serveis y cooperació a l'obra del nostre CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, comunicació que ha sigut degudament contestada. Un dels primers acords de dita Secció va ser celebrar la seva sessió inaugural d'acord ab la «Secció de Sports de Montanya» del nostre CENTRE, a fi d'aprofitar dita oportunitat pera començar a fer propaganda pera l'èxit y feliç realització del Concurs Hivernenc de Sports que, segons diguerem, va acordar-se en principi celebrar a la vall de Ribes durant la vinenta hivernada. Dit acte va tenir lloc el dia 21 del passat Agost, assistint-hi una nombrosa representació del nostre CENTRE. Ab aquest motiu van posar-se novament de manifest les simpaties que per la nostra entitat senten en aquella població, y l'entusiasme que en ella regna en pro dels nostres propòsits y projectes de celebrar-hi 'l vinent Concurs català de skis, luges y bobs que s'està organitzant. La rebuda dispensada an els nostres companys fou ben afectuosa y fins entusiasta, y durant la llur curta estada en aquella vila foren objecte d'obsequis y atencions, an els quals quedaren coralment agraïts y reconeguts. Allí foren saludats especialment per l'arcalde, D. Francisco Bordanova, y pel president y socis del casino «Il·lustración Ribense» y de la seva Secció de Sports; els quals, junt ab llurs families, y la majoria de les que componen la nombrosa colonia que hi estiuja, havien assistit a l'acte de la rebuda, a les festes en llur obsequi organitzades, y a la sessió inaugural que a l'endemà va celebrar-se d'aquella ja esmentada Secció.

Tingué lloc aquesta en l'espaiosa sala de càn Gousi, cedida a dit efecte pel seu propietari, D. Lluís Portabella, y que's trobava ja materialment plena de molt abans de començar la sessió. A l'hora anunciada, el president de la novella Secció de Sports, D. Jaume Pi, que, junt ab els Srs. Ture, Serrat, Bordanova, Colomé, Gavanyach, Portabella, Serradell, Casas y Serra, es fundador de la mateixa, va pronunciar breus y ben dites paraules, exposant els motius de la seva creació, els seus propòsits pera l'avenir y la seva salutació al CENTRE EXCURSIONISTA, an el que oferí son entusiasme y sos serveis. A continuació, el nostre vice-president, D. Eduard Vidal y Riba, va prendre la paraula; y, després de saludar al novell organisme y a la vila de Ribes, remerciant les atencions rebudes, va desenrotllar el tema *Les valls del Fresser y de la Molina y els sports hivernencs*, que previament s'havia anunciat. La conferència de l'amic Sr. Vidal anà acompanyada de la projecció de nombroses vistes fotogràfiques de diversos llocs d'aquella hermosa encontrada, y de la de diferents vistes cinematogràfiques dels sports de skis, luges, bobs y patinatge, obtingudes a Noruega, Suïça, França y Catalunya, que van cridar força l'atenció d'aquella nombrosa y distingida concorrencia de gent de tots sexes y classes socials, que ab llurs aplaudiments entusiastes van

demostrar l'assentiment y cooperació oferta pera la realització dels plans y projectes que se'ls acabaven d'exposar. Al finalitzar dita peroració del Sr. Vidal, el secretari, D. Emili Ture, en altres sentides paraules, va donar les gracies a la concorrencia y als que havien pres part en l'acte.

No'ns queda més que fer constar que a dit acte s'hi havien adherit diferents entitats, entre les quals cal recordar especialment el «Centre Excursionista del Vallès», el «Club Montanyenc» y *El Mundo Deportivo*; y que desde aquest lloc ens complavem en felicitar als nostres companys de Ribes per les llurs lloables iniciatives y bons propòsits.

SECCIÓ METEOROLÒGICA

ESTACIÓ METEOROLÒGICA DE VIELLA (VALL D'ARAN)

RESUM DE LES OBSERVACIONS DEL MES D'AGOST

TEMPERATURES (A L'OMBRA)				PRESSIONS BAROMÈTRIQUES A 0° Y AL NIVELL DE LA MAR	
MITGES MENSUALS		MÀXIMA	MÍNIMA	MITGES MENSUALS	
8 MATÍ	8 TARDA	EN 24 HORES	EN 24 HORES	8 MATÍ	8 TARDA
14°.93	15°.42	33°.1 (dia 20)	5°.9 (dia 7)	767'02 mm.	767'31 mm.

ESTAT DEL CEL.	{	Dies serens . .	12 8 m.	6 8 t.	Dies de pluja . .	12	
		» nuvolosos.	11 »	6 »		» de rosada. .	9
		» coberts . .	8 »	19 »			

HUMITAT RELATIVA		NÚVOLS		NUVOLOSITAT	
MITGES MENSUALS		CLASSE DOMINANT		MITGES MENSUALS	
8 MATÍ	8 TARDA	8 MATÍ	8 TARDA	8 MATÍ	8 TARDA
76'80	81'16	CUMULUS	NIMBUS	4'74	6'90

TOTAL DE PLUJA MENSUAL: 84'6 mm.

VENT		
DIRECCIÓ DOMINANT		VELOCITAT: EN 24 HORES
8 MATÍ	8 TARDA	MITJA MENSUAL
CALMES	CALMES	50'32 kms.

J. S. S.

El CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA y la Direcció del BUTLLETÍ deixen íntegra als respectius autors la responsabilitat dels treballs firmats.